

Світлана Анатоліївна СУПРУНЕНКО

доцент кафедри менеджменту,
Національний університет державної податкової служби України
вул. Карла Маркса, 31, м. Ірпінь, обл. Київська, 08200, Україна
E-mail: Svetlana_15@inbox.ru
Телефон: +380677925203

**ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ГАРМОНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОВІДНОСИН ДЕРЖАВИ
ТА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Супруненко, С. А. Податкове планування як засіб гармонізації взаємовідносин держави та суб'єктів господарювання [Текст] / Світлана Анатоліївна Супруненко // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2013. – Том 13. – С. 194-200. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Розкрито сутність податкової гармонізації в розвитку економіки. Досліджено підходи до трактування явища «сталий розвиток», сформульовано основні принципи і критерії стратегії сталого розвитку у сфері податкових відносин у межах взаємодії держави і суб'єктів господарювання. Виділено основні проблеми, що виникають у процесі податкового планування, проаналізовано етапи гармонізації податкових відносин, обґрунтовано їх сутність і специфіку в сучасних економічних умовах. Проведено теоретичний аналіз сучасних тенденцій податкового планування, що визначають формування методології у цій сфері. Виділено напрями гармонізації взаємин у системі оподаткування, а також сформульовано науково-методичні рекомендації з вироблення комплексної стратегії реформування системи оподаткування з метою забезпечення економічного зростання, визначено місце податкового планування в системі економічної та фінансової безпеки в умовах посткризового розвитку економіки. За результатами дослідження визначено теоретико-методологічну та практичну потреби у використанні податкового планування як концептуального елемента формування механізму оподаткування з урахуванням виявлених стабільних зв'язків, гармонізації відносин суб'єктів економічних взаємин, а також факторів розвитку системи оподаткування держави загалом.

Ключові слова: податкове планування, податкова система, податкова гармонізація, податкові взаємини, сталий розвиток, податкова політика, економічний процес, податкове навантаження.

Светлана Анатоліевна СУПРУНЕНКО

**НАЛОГОВОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ КАК СРЕДСТВО ГОРМОНИЗАЦИИ
ВЗАИМООТНОШЕНИЙ ГОСУДАРСТВА И СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ**

Аннотация

Раскрыта сущность налоговой гармонизации в развитии экономики. Исследованы подходы к трактовке явления «устойчивое развитие», сформулированы основные принципы и критерии стратегии устойчивого развития в сфере налоговых отношений в рамках взаимодействия государства и субъектов хозяйствования. Выделены основные проблемы, возникающие в процессе налогового планирования, проанализированы этапы гармонизации налоговых отношений, обоснована их сущность и специфика в современных экономических условиях. Проведенный теоретический анализ выделил ключевые направления современных тенденций налогового планирования, определяющие формирование методологии в данной сфере. Выделены направления гармонизации взаимоотношений в налоговой системе, а также сформулированы научно-методические рекомендации по выработке комплексной стратегии реформирования налоговых систем в целях обеспечения экономического роста, определено место налогового планирования в системе экономической и финансовой безопасности в условиях посткризисного развития экономики. За результатами исследования обозначено теоретико-методологическая и практическая необходимость в использовании налогового планирования как концептуального элемента формирования механизма налогообложения с учетом выявленных

стабільних зв'язей, гармонізації отношеній суб'єктів економічних взаимоотношеній, а также факторов розвитку налоговой системи государства.

Ключевые слова: налоговое планирование, налоговая система, налоговая гармонизация, налоговые взаимоотношения, устойчивое развитие, налоговая политика, экономический процесс, налоговая нагрузка.

Svitlana Anatoliivna SUPRUNENKO

associated professor,
Department of Management,
National University of State Tax Service of Ukraine
K. Marks str., 31, Irpin, Kyiv region, 08200, Ukraine
E-mail: Svetlana_15@inbox.ru
Phone: +380677925203

TAX PLANNING AS A MEANS OF HARMONISATION OF INTERRELATIONSHIP BETWEEN STATE AND ECONOMIC ENTITIES

Abstract

The essence of tax harmonization in economic development is disclosed. The approaches to interpretation of "sustainable development" phenomenon are explored. There have been also formulated basic principles and measures of sustainable development strategy in tax relations sphere within a matter of interrelationships of state and economic entities. Researchers distinguished the main problems that appear in a tax planning processes, analysed the stages of tax relationship harmonisation and grounded their essence and specifics in modern economic conditions. There has been either carried-out the theoretical analysis of contemporary tax planning trends specifying the methodology formation in this sphere. Directions of harmonization of interrelations in tax system are distinguished. There have been formed scientific methods recommendations on comprehensive strategy formulation of tax system reformation in order to provide the economic increasing. The place of tax planning in economics and financial security system in the conditions of post-crisis development of economics are specified. According to the research results the theoretical, methodological and practical need in use of tax planning as conceptual element of formation of taxation mechanism due to discovered stable connections, harmonization of relations of economic relations subjects and factors of development of state tax system are defined.

Keywords: tax planning, tax system, tax harmonization, tax relations, steady development, tax policy, economic process, tax burden.

JEL Classificaion: H220

Вступ. На економічну ефективність діяльності держави впливає оподаткування, тому формування ефективної податкової політики в межах економічних процесів, безсумнівно, є одним з інструментів державного регулювання взаємовідносин у країні.

Розвиток економічних відносин в умовах наростаючих процесів глобалізації, змушує світову науку і практику по-новому підійти до осмислення традиційної ролі податків та податкової політики, що функціонують у межах економік держав. Податкове планування, наявне в економічних відносинах між державою та суб'єктами господарювання протягом довго часу, і сьогодні зазнає суттєвої трансформації в результаті посилення впливу на фінансові системи держав-учасниць господарських відносин факторів економічного середовища.

Тому сьогодні особливої актуальності набуває проблема податкової гармонізації як стабілізуючого чинника розвитку економіки, що є складним, тривалим і багатокомпонентним

процесом, який стосується інтересів учасників – держави та суб'єктів підприємництва.

Механізми податкового планування змушують податкові органи дотримуватися встановлених правил у сфері оподаткування всередині держави та застосування провідних світових тенденцій, а також розвивати співпрацю з суб'єктами господарювання, сприяючи гармонізації взаємин. При цьому відбувається кількісне зростання податкових програм у межах державної діяльності, здійснюється гармонізація податкових взаємовідносин. Головним результатом подібних дій стає зниження рівня податкового навантаження для суб'єктів господарювання. Водночас взаємозалежність і взаємозумовленість інтересів сприяють позитивному запозиченню та адаптації в умовах найбільш успішного практичного досвіду і методологічних основ у податковій сфері, перешкоджають повторенню аналогічних помилок, модернізуючи структуру та принципи оподаткування.

Дослідження цих аспектів, що відрізняються високим ступенем актуальності, концептуальна розробка нових методологічних і практичних підходів до податкового планування в гармонізації взаємовідносин держави і суб'єктів господарювання склали проблему дослідження.

Проблема податкової гармонізації отримала перше комплексне відображення в наукових працях у кінці 1980-х - початку 2000-х рр.. У цьому зв'язку слід особливо відзначити зарубіжні дослідження П. Бейкера, С. Бірх, М. Боскіна, Дж. Вільсона, Д. Вільямса, Р. Дернбум, А. Джованні, Л. Карту, П. Кольє, М. Крауса, М. Куттіна, Ф. Лефевр, Д. Любик, В. Танзі, Б. Патерсона, М. Пірса, С. Раделлі, Г. Фельдмана. Я. Френкеля, С. Фішера, К. Фогеля, Г. Хала, У. Хассі, Е. Хейнсоо, Р. Шмалінзі та інші.

Різні аспекти розвитку систем оподаткування у контексті гармонізації оподаткування розглянуті в дослідженнях низки вітчизняних вчених, серед яких на особливу увагу заслуговують роботи Л. П. Гацької, Ю. Б. Іванова, Б. А. Карпінського, В. В. Карпової, А. І. Крисоватого та інших, що мали визначальне теоретико-методологічне значення для нашого дослідження. Питання податкового планування зачіпаються в працях вітчизняних вчених-економістів, таких як, З. С. Варналій, Т. І. Єфименко, А. Я. Кізіма, М. С. Лаба, І. О. Луніна, П. В. Мельник, В. П. Ніколаєв, Л. Л. Тарангул та інші.

Незважаючи на безумовну високу наукову значущість робіт вищезазначених авторів, їх аналіз дозволяє зробити висновок про те, що при різноманітті як зарубіжних, так і вітчизняних досліджень у галузі податкового планування в наш час досить важко виділити концептуальні, комплексні роботи з питання гармонізації взаємовідносин у сучасних умовах, що охоплюють теоретико-методологічний і практичний аспект їх реалізації в історичній ретроспективі та варіативності виявів, у тому числі - в умовах подолання наслідків світової фінансової кризи. Зазначені вище положення визначили актуальність дослідження, його мету і завдання.

Метою статті є розробка теоретико-методологічних і практичних засад податкового планування як засобу гармонізації взаємодії держави та суб'єктів господарювання в сучасних умовах.

Завдання статті:

- дослідити чинні підходи до трактування явища «сталій розвиток», виокремити основні принципи і критерії стратегії сталого розвитку в податковому плануванні;
- дослідити теоретичні елементи формування ефективного податкового планування в процесі взаємодії, виділити основні проблеми, які виникають під час реалізації податкового планування, виділити і проаналізувати етапи гармонізації податкових відносин,

обґрунтувати їх сутність і специфіку в сучасних економічних умовах;

- визначити основні проблеми і протиріччя гармонізації податкових відносин;
- обґрунтувати варіанти формування механізму податкового планування в межах гармонізації податкових відносин в умовах посткризового розвитку економіки.

Викладення основного матеріалу. У будь-якій державі розвиток системи оподаткування та рівень її оптимальності є показниками його економічного і соціального розвитку, аналогічну взаємозв'язок можна відзначити і в умовах взаємодії в економіці.

Проведені інституційні реформи у сфері гармонізації податкового законодавства можуть придбати цілеспрямований і послідовний характер тільки за умови їх узгодженості з принципами сталого економічного розвитку, що припускають збалансованість процесів збереження, збагачення і використання накопиченого історичного досвіду [1].

З метою комплексного переходу до сталого розвитку економіки загалом та податкового планування зокрема, необхідним є прийняття управлінських рішень і дій, які повинні з випередженням вводитися в умовах ризику і невизначеності сучасної економічної ситуації, при цьому в управлінні у цій області має реалізовуватися принцип обережності.

Основний принцип стратегії сталого розвитку означає збалансований паритет економічних інтересів держави та суб'єктів господарювання [2].

В умовах прагнення до сталого економічного розвитку розгляд питань взаємодії в галузі гармонізації оподаткування вважаємо недостатнім без вивчення податкового планування, що становить найважливішу сферу науково-практичних, методологічних досліджень і методичних дій. Під податковим плануванням ми розуміємо сукупність інструментів, методів, прийомів, способів і засобів інформаційно-аналітичного забезпечення, за допомогою яких державні органи та суб'єкти господарювання реалізують на законодавчій основі податковий механізм і узгоджують повноваження і функції в податковій сфері при постійних економіко-політичних змінах.

Поняття податкового планування в контексті розгляду його теоретичних основ, на наш погляд, слід трактувати як комплексне явище: по-перше, як систему органів управління податковим процесом, по-друге, як сукупність правил і вимог, що регламентують податкові дії, а також обумовлюють заходи податкової відповідальності.

Практика податкового планування, що склалася на тлі поетапної еволюції, встановила, що його результативність може бути досягнута тільки шляхом реалізації організаційно-методичних напрямків як державних органів, так і

корпоративного управління, що мають урядовий або незалежний статус [3].

Базовими принципами організації та здійснення податкового планування, з точки зору сучасної економічної теорії сьогодні є два взаємодоповнених явища, а саме – усунення податкової дискримінації і уникнення податкових ухилень, які є визначальними в розвитку теоретичних і практичних основ податкового планування в сучасних умовах. Недоліки у процесі податкового планування спричиняють скорочення податкових надходжень до бюджету держави, підвищують ймовірність податкових правопорушень, порушують баланс у внутрішніх і зовнішньоекономічних відносинах держави [4].

Успішне податкове планування, у свою чергу, забезпечує ефективність функціонування економіки країни і сприяє поліпшенню інвестиційного клімату, а також призводить до сприятливого розвитку взаємовідносин у системі економічних відносин, що актуалізує дослідження проблеми гармонізації податкових відносин у межах податкового планування.

Для створення реальних умов гармонізації в податковій сфері необхідне глибоке вивчення і аналіз податкового законодавства країни з точки зору розвиненості системи оподаткування, переваг і недоліків, з подальшим порівнянням, виявленням подібностей і відмінностей, використанням позитивних аспектів податкових законодавств окремих країн з метою їх гармонізації.

Серед першочергових напрямків гармонізації податкових відносин слід виділити: зближення принципів побудови і функціонування системи оподаткування; поєднання податкових інтересів всіх рівнів влади; гармонізацію податкових відносин; формування ефективного податкового планування.

Основними інструментами гармонізації податкових відносин, виступають податкова політика та податкове управління, при цьому процес гармонізації податкових відносин нерозривно пов'язаний з процесом податкового планування податкових надходжень у межах бюджетного планування кожного окремого суб'єкта економічних відносин [5; 6].

На сьогодні робота з гармонізації податкових відносин супроводжується безліччю проблем економічного, соціального та теоретико-методологічного характеру.

У такому контексті, при розгляді питань змісту і специфіки гармонізації оподаткування в межах взаємодії, теоретичних аспектів змісту гармонізації податкових відносин, репрезентованих у сучасній науці, складових елементів та супровідних проблем, можна зробити визначальний висновок про те, що з урахуванням стрімкого розвитку інтеграції, а також розвитком високих технологій, що впливають на характер

економічних відносин, у наш час найбільш доцільно переходити до нового терміну – «конвергенція податкових відносин», який більш комплексно охоплює наростаючі інтеграційні процеси в різних сферах економіки, дозволяючи задіяти більш широкий комплекс теоретичних аспектів і методологічних складових для його успішної реалізації [6].

Створення концептуальних основ ефективного податкового планування є найважливішим завданням, вирішення якого викликане потребою забезпечення переходу до інноваційного економічного зростання, реалізацією конкурентних переваг країни в умовах глобалізації. Грамотне податкове планування є гарантією стабільності держави за багатьма позиціями: планування бізнесу, податки, бюджетне планування, стійкість розвитку бізнесу, стабільність певних секторів економіки, соціальна стабільність і розвиток суспільства, підвищення якості життя в країні [7].

У наш час податкова політика держави є унікальною. Держава ставить за мету ефективно вирішення соціально-економічних завдань, що накладає значний відбиток на розвиток податкового планування [8].

Розглядаючи податкове планування, модель побудови системи оподаткування, класифікуючи і вивчаючи типи побудови систем оподаткування, вибудовуючи уніфіковані системи оподаткування, важливо пам'ятати про те, що будь-яка система оподаткування в кінцевому підсумку прямо позначається на рівні життя платників податків. Держава не може абсолютно довільно і необмежено втручатися в податкову сферу, оскільки податкові доходи бюджетів обумовлені наявними економічними можливостями, громадськими поглядами, політичною обстановкою і багатьма іншими економічними, політичними і соціальними чинниками. Вважаємо за необхідне виділити фундаментальні принципи, які дозволять уникнути державного свавілля у цій сфері: повна незалежність правосуддя; верховенство закону; зміцнення статусу платника податків.

Теорія і методологія податкового планування повинно бути побудоване як соціологія податку, що враховує чотири основних параметри:

- емпірична база, складена з даних досліджень і матеріалів практики податкових органів;
- дані історії, вивчення специфічних випадків, опитувань громадської думки, даних державних органів тощо;
- теоретична база, складена з аналізу особливостей державного устрою, суспільної політики та судової практики, з урахуванням психо-соціологічних моделей;
- нормативне мислення для формулювання концепції податкової держави, яка спирається

на політичний вибір реалізації концепції соціальної справедливості [5].

Здійснений теоретико-методологічний аналіз досліджуваної проблеми свідчить, що податкове планування не можна розглядати тільки з точки зору управління, оскільки податкове планування містить і організаційно-управлінську, методичну функцію і може бути визнане інструментом державного регулювання.

Таким чином, у контексті вищесказаного ще раз підкреслимо, що існує теоретико-методологічна та практична потреба в розробці концептуальних елементів формування податкового планування з урахуванням виявлених стабільних зв'язків, а також факторів розвитку системи оподаткування держави.

Також необхідно зазначити, що застосування податкового планування в межах гармонізації взаємодії, на наш погляд, становить не лише вибір ефективних податкових інструментів для досягнення поставлених економічних цілей, а й відповідність цих цілей реальному економічному базису, а також інтересам всіх суб'єктів створених відносин.

У зв'язку з цим, здійснення податкового планування, створення умов, рівних для всіх учасників економічних відносин, є першорядним завданням, обумовленою узгодженою податковою політикою в межах взаємодії держави і суб'єктів господарювання.

Комплексний підхід до реалізації податкового планування здійснюється за допомогою всього набору податкових інструментів і з урахуванням еволюційного досвіду в межах синергетичного підходу до явища гармонізації та її сталого розвитку [9].

Це дозволяє забезпечувати реалізацію як інтересів держави, так і суб'єктів господарювання, досягнення спільних цілей, а саме - економічного зростання і підвищення рівня життя населення.

Видається за доцільне визначити методологічну необхідність вивчення податкового планування як системи не тільки в її сучасному, але і в минулому стані, тобто вивчення її елементів і їх взаємозалежності.

Визначаючи методику податкового планування як приватне більш глибоке наукове поняття, слід зробити висновок про те, що вищенаведені положення утворюють базис для більш глибоких методичних досліджень, необхідних для податкового планування як системи та гармонізації відносин держави і суб'єктів господарювання.

У сучасних умовах ефективний підхід до формування узгодженого податкового планування не вдається повною мірою імплементувати, якщо відсутня концептуальна модель його реалізації, не обґрунтована методологія і методика практичного застосування, що визначають його концептуальні засади.

Сьогодні процес упровадження гармонізації в економічні відносини поставив величезну кількість питань, відповіді на які вимагатимуть багатостороннього зваженого аналізу протягом тривалого часу.

Кризові явища у світовій економіці активізують спроби країн до впровадження не тільки термінових заходів з подолання кризи, але і до розробки довгострокових заходів, спрямованих на перспективу розвитку економіки і, зокрема, на гармонізацію взаємин держави і суб'єктів господарювання [9].

Головний недолік системи оподаткування полягає у відсутності стратегії її розвитку, зайвому консерватизмі і інерційності. Система оподаткування завжди виконує не тільки фінансову функцію, але також і функцію щодо захисту національних інтересів держави – функцію економічної безпеки, тому в аспекті дослідження важливе місце належить аналізу гармонізації [10].

Керівництву країни необхідне усвідомлення того факту, що націленість на довгостроковий розвиток і гармонізацію не означає, що основні ефекти даних явищ можуть виявитися лише у віддаленому майбутньому. В умовах, коли не задіяні величезні резерви ефективності податкового планування, істотна віддача від їх реформування може бути отримана вже протягом найближчих років.

Модель економічного зростання держави в посткризових умовах повинна бути адекватна рівню розвитку економіки, її забезпеченості факторами виробництва і реальному положенню на світовому ринку. Однією із істотних ланок у ланцюжку, яка стимулює економічне зростання, може стати більш активний розвиток внутрішнього ринку, при цьому сировинний сектор не зможе стати «локомотивом» довготривалого економічного зростання.

На наш погляд, спрямованість податкового планування у високотехнологічному секторі може стати генератором економічної стабільності та якнайшвидшого економічного зростання та розвитку. При проведенні радикальної податкової реформи необхідно зосередитися на податках, які найбільшою мірою гальмують підприємницьку, інноваційну та інвестиційну активність [10]. У цьому ключову роль повинні грати податок на доходи фізичних осіб та податок на прибуток підприємств.

Роль податку на додану вартість у цій сфері істотно менша: як непрямий податок на споживачів, він доповнює податки на доходи, і його зниження набагато слабше вплине на стимули до зростання, проте не можна, на нашу думку, недооцінювати роль податку на додану вартість у процесі економічного розвитку. Підвищення ефективності податкового планування цього податку може істотно

збільшити ділову активність суб'єктів економічних відносин.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Ураховуючи вищевикладене, зробимо наступні висновки: об'єднання оподаткування як інструментарію генезису та сталого розвитку відкриває нові теоретико-методологічні напрями дослідження податкового планування в межах взаємодії держави та суб'єктів господарювання.

Існує теоретико-методологічна та практична потреба в розробці концептуальних елементів формування податкового планування з урахуванням стабільних зв'язків, а також факторів

розвитку системи оподаткування держави загалом.

Використання податкового планування як засобу гармонізації взаємодії - це не тільки вибір ефективних податкових інструментів для досягнення поставлених економічних цілей, а й відповідність визначеним цілям реального економічного базису, а також інтересам усіх суб'єктів відносин.

Також, крім радикального зниження податкового навантаження в сучасних умовах, необхідним є реальне зниження адміністративного тиску і проведення ефективної антимонопольної політики.

Список літератури

1. Гацька, Л. П. Проблеми формування інститутів управління оподаткуванням в Україні [Електронний ресурс] / Л. П. Гацька, І. М. Рижий // Наукові праці ДонНТУ. – 2007. – Режим доступу: <http://www.donntu.edu.ua>.
2. Арсеньєва, В. А. Основные направления обеспечения экономического роста в процессе межстранового администрирования налоговых систем [Електронний ресурс] / В. А. Арсеньєва // Управленческий учет. – 2012. – № 2. Режим доступу: <http://www.dis.ru/library/annotation/64/6605/>.
3. Иванов, Ю. Б. Налоговое планирование: принципы, методы, инструментарий: [монографія] Ю. Б. Иванов, В. В. Карпова, Л. Н. Карпова. – Х: ИД «Инжек», 2006. – 272 с.
4. Планування податкових надходжень: теорія та практика: [монографія] / за заг. ред. Л. Л. Тарангул. – Ірпін: Національний університет ДПС України, 2011. – 339 с.
5. Арсеньєва, В. А. Формирование эффективной налоговой политики в условиях гармонизации экономических отношений: зарубежная практика и российский опыт [монографія] / В. А. Арсеньєва – Ростов на Дону: Издательство Минитайп, 2010. – 224 с.
6. Арсеньєва, В. А. Гармонизация налоговых отношений в рамках межгосударственной экономической интеграции: сущность и специфика [Електронний ресурс] / В. А. Арсеньєва // Управленческий учет. – 2012. – № 1. – Режим доступу: <http://dis.ru/library/annotation/64/6604/>.
7. Островецкий, В. И. Планирование и прогнозирование доходов бюджета [Текст] / В. И. Островецкий // Теория и практика управления. – 2004. – №12. – С. 19-24.
8. Крисоватий, А. І. Податкова політика України: концептуальні засади теорії та практики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец.08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» [Текст] / А. І. Крисоватий / Терноп. держ. екон. ун-т. – Тернопіль, 2006. – 32 с.
9. Иванов, Ю. Б. Світові тенденції антикризового податкового регулювання [Текст] / Ю. Б. Иванов // Національний університет ДПСУ. – 2010. – №1 (48). – С. 10-15.
10. Луцик, А. І. Фіскальні та регулюючі засади державного податкового менеджменту: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец.08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» [Текст] / А. І. Луцик / Терноп. держ. екон. ун-т. – Тернопіль, 2006. – 20с.

References

1. Hatska, L. (2007). *Problems of tax administration institutions in Ukraine [Problems of tax administration institutions in Ukraine]*. Proceedings DNTU. Retrieved April 10, 2013, from : <http://www.donntu.edu.ua>.
2. Arseneva, V. A. (2012). *The main directions of economic growth in cross-country administration of tax systems [The main directions of economic growth in cross-country administration of tax systems]*. Management Accounting, 2. Retrieved April 10, 2013, from : <http://www.dis.ru/library/annotation/64/6605/>
3. Ivanov, Yu. B. (2006). *Tax planning: principles, methods, tools [Tax planning: principles, methods, tools]* [monograph]. Harkiv: Inzhhek.
4. Tarangul, L. L. (2011). *Planning revenue: Theory and Practice [Planning revenue: Theory and Practice]* [monograph], Irpin : National University of Ukraine DPS
5. Arseneva, V. A. (2010). *Building an effective tax policy harmonization in economic relations: foreign practice and Russian experience [Building an effective tax policy harmonization in economic relations: foreign practice and Russian experience]* [monograph]. Rostov na Donu : Minitaip.
6. Arseneva, V. A. (2012). *Harmonisation of tax relations within the framework of intergovernmental economic integration: the nature and specificity [Harmonisation of tax relations within the framework of intergovernmental economic integration: the nature and specificity]*. Management Accounting, 1, <http://dis.ru/library/annotation/64/6604/>.

-
7. Ostrovetskyi, V. I. (2004). *Planning and forecasting revenues [Planning and forecasting revenues]*. The theory and practice of management, 12, 19-24.
 8. Krysovatyi, A. I. (2006). *Tax Policy in Ukraine: conceptual foundations theory and practice [Tax Policy in Ukraine: conceptual foundations theory and practice]*. abstract. thesis. for the sciences. degree of Dr. econ. science spets .08.04.01 "Finance, monetary circulation and credit". Ternopil: Ternopil State Economic University
 9. Ivanov, Yu. B. (2010). *Global Trends Crisis tax regulation [Global Trends Crisis tax regulation]*. Irpin : National University of Ukraine DPS, 1, 10-15.
 10. Lutsyk, A. I. (2006). *Fiscal and regulatory framework of state tax management [Fiscal and regulatory framework of state tax management]*. author. thesis. for the sciences. degree candidate. econ. science spets.08.04.01 "Finance, monetary circulation and credit", Ternopil: Ternopil State Economic University.

Стаття надійшла до редакції 30.04.2013 р.